

Belevenissen in de rampnacht

door Tim Duijn

Waar is toch de reden dat Krijn, de beste vriend van de elfjarige Jet, zo eigenaardig doet de laatste tijd? 'Na schooltijd nam hij meteen de benen, bijna alsof hij vluchtte, en was hij onvindbaar. Ze snapte er niets van.' Het is 31 januari 1953. 'Er werd gevraagd ter ere van de verjaardag van prinses Beatrix.' Jet besluit Krijn te achtervolgen en ontdekt dat hij soms onderduikt in een schuur op het platteland. Zij belooft zijn geheime schuilplaats aan niemand te vertellen. Uiteindelijk vertelt hij ook wat er aan de hand is, en dat hij liever zo vaak mogelijk van huis is, waar zijn vader als hij veel gedronken heeft de sfeer goed verpest.

Die avond stormt het alhevig en de noordwesterstorm wordt met de minuut erger. De mannen komen in actie om zoveel mogelijk de dijken te verstevigen en de vloedplanken te plaatsen. Jet brengt met haar moeder de belangrijkste spullen alvast naar boven. 'Ze denderde naar beneden en pakte een stapel linnengoed aan. Bovenop lag de dikke oude bijbel van vader.' Als de dijken breken en het woeste water het land binnenklotst, moet Jet haar belofte om niet te zeggen waar Krijn is, verbreken en samen met haar vader gaat ze op pad om haar vriend en andere mensen in de polder van de verdrinkingsdood te redden.

De vriendschap tussen Jet en Krijn wordt geplaatst in de nacht van 31 januari 1953, de nacht van de grote watersnoodramp, nu zestig jaar geleden. Twee verhaallijnen, de vriendschap tussen twee jonge kinderen én het 'spannende' verhaal van de overstroming, grijpen goed in elkaar. Ondanks de nadruk op hoe belangrijk de vriendschap is, wordt deze toch niet echt heel diepgaand uitgewerkt. Jet weet wel door te dringen tot Krijn, maar echt helemaal bloot geeft hij zich niet. Misschien moet hij dat ook niet doen, want hij schaamt zich voor zijn thuissituatie. Jet wordt neergezet als een actief meisje, dat zich niet in een hoek laat zetten omdat zij een meisje is. Zij wil en mag helpen bij het redden van levens in de polder.

De belevenissen tijdens de rampnacht worden redelijk invoelbaar beschreven. De rol van de christelijke achtergrond van de personages speelt in het verhaal een erg grote rol. 'In stilte smeekte ze God om Zijn hulp, voor Krijn en haarzelf en voor hun families. En als we hier toch doodgaan, mogen we dan alstublieft bij U zijn, Here Jezus?', en eigenlijk is er nooit echt twijfel over de rol van God als men zich afvraagt waarom Zeeland getroffen wordt door deze ramp. Er wordt tussendoor wel kritiek geuit op het beleid van de overheid met betrekking tot de dijken: 'Bo-

De ochtend na de ramp. Foto: ANP

vendien weten we toch allemaal dat de dijken helemaal niet goed zijn onderhouden. (...) Het polderbestuur heeft lekker liggen slapen de afgelopen jaren. En de regering heeft geen rooie cent over voor onze Zeeuwse dijken.'

De auteur heeft een aardig beeld gegeven van wat er die nacht in 1953 gebeurd is, maar had de personages toch meer kunnen uitwerken (binnen de redelijk levendige dialogen leren we het meest kennen van het gevoelsleven van de personages). Het taalgebruik is soms nogal afstandelijk en beschrijvend, met de neiging om bepaalde aspecten uit te leggen, terwijl dat niet nodig is. Ook komt de beeldspraak soms wat gekunsteld over.

Voetbalschoenen

Ruim een jaar geleden verscheen nog een boek dat speelt in de rampnacht (het boek is nog steeds verkrijgbaar in de boekhandel en bibliotheek). De twaalfjarige Nout heeft geen voetbalschoenen en mag, terwijl hij een goede voetballer is, niet mee doen aan een toernooi. En als het spaarpotje voor het toernooi, dat de meester op zijn bureau heeft staan, gestolen wordt, krijgt Nout daarvan de schuld. Hij komt uit een gezin dat niet zo goed bekend staat (vooral vanwege illegale smokkelactiviteiten). Hij doet er alles aan om toch mee te mogen doen. Dan begint de storm en breken de dijken, en heeft iedereen wel iets anders aan zijn hoofd. Nout en zijn broer Leen weten ternauwernood aan de verdrinkings-

dood te ontkomen en zetten zich in om andere mensen te redden.

Een spannend verhaal dat erg soepel is geschreven met levendige dialogen en mooie sfeerbeschrijvingen, waarbij het taalgebruik nergens gekunsteld overkomt. De spanning wordt goed opgebouwd en de jonge lezer zal vanaf het begin geboeid zijn en met Nout meeleven. In het verhaal wordt de nodige kritiek geleverd op de maatschappij van de jaren vijftig, waarbij de so-

Zeeland als 'een godgezegend en gezapig gebied waar nooit wat gebeurt'

ciale hiërarchie nog duidelijk aanwezig was: 'De burgemeester, de dominee en de dijkgraaf, die drie maken de dienst uit in het dorp.' Het leven van Nout is ook al duidelijk uitgestippeld: 'Over een paar maanden ging hij naar de ambachtsschool. En als hij vijftien werd, zou hij gaan werken.' En van de kerk moeten ze in het gezin van Nout niet veel hebben. 'Maar bij Nout thuis vonden ze de kerk alleen maar lastig en de dominee een bemoeial en een verpriet'. In de loop van het verhaal komen de hoogwaardigheidsbekleders er dan ook niet goed van af. De

belevenissen van Nout en zijn broer tijdens de nacht worden invoelbaar beschreven, en veel aangrijpende tafereelen zullen niemand onberoerd laten.

Beelden

Bovenstaande boeken kennen geen illustraties, maar veel van de ruim veertig kinderboeken die tot nu toe over De Ramp zijn verschenen, hadden wel illustraties. Journalist en socioloog Herman Vuijsje bekeek alle boeken en ontdekte verschillen en overeenkomsten tussen al die boeken. In het jaar van de watersnoodramp verschenen er maar liefst al dertien boeken waarin voor kinderen de belevenissen tijdens de ramp beschreven worden. Vuijsje richt zich vooral op de illustraties in de boeken en toont aan dat in het begin veel illustraties gebaseerd zijn op foto's die onder meer in het beroemde gedenkboek van het Nationaal Rampenfonds te vinden zijn. Soms zijn illustraties, die steeds heel nauw aansluiten op de tekst, zelfs gewoon kopieën van die foto's. Pas later durven illustratoren wat meer vrijheid te nemen en een eigen interpretatie te geven. Ook ziet hij een verschuiving in het afbeelden van personen en dieren die slachtoffer zijn geworden, in het begin liet men dit uit piëteit achterwege of beeldde men ze erg vaak af. De provincie Zeeland wordt afgebeeld als 'een godgezegend en gezapig gebied waar nooit wat gebeurt'. In de vorm van een beschrijving van de kruisweg laat Vuijsje

ook zien dat de volgorde van de illustraties in veel boeken hetzelfde was (middernacht, het water komt, er wordt gebeden, de vlucht naar de zolder, er wordt weer gebeden, op het dak, in het water, de redding...).

Het boek zal voor veel volwassenen een bron van herkenning zijn. De vele illustraties en de prettige vormgeving geven een extra dimensie aan de tekst. Geen wetenschappelijke, diepgaande analyse, maar een toegankelijk en zeer prettig leesbare beschrijving van hoe een venster uit de canon van de Nederlandse geschiedenis verwoord en verbeeld is in boeken voor de jeugd.

Storm!
Judith Janssen
Moziek Junior
9,90 euro 10+

Overal
water Ineke
Mahieu Van
Holkema &
Warendorf
13,99 euro 10+

De ramp
getekend. Hoe
de watersnood
in kinderboeken
werd verbeeld
Herman Vuijsje
Sjaalman
Media i.s.m.
het Watersnoodmuseum
Ouwkerk
17,50 euro

